

ปฏิบัติการในชีวิตประจำวัน ของผู้ค้ามุสลิมข้ามแดน ปางดงเบซาร์ไทย - มาเลเซีย

อ้อมใจ วงษ์มณฑา

พื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เป็นรอยต่อระหว่างพุทธกับมุสลิมในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของไทย ถึงแม้จะมีความแตกต่างทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตก็ตาม แต่ในทางกายภาพแล้วพื้นที่ที่เป็นรอยต่อนั้นได้เชื่อมติดต่อกัน มีทั้งผู้คนและสินค้าข้ามแดนไปมาอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ สินค้าที่ข้ามแดนไม่ใช่เป็นเพียงสินค้าที่เป็นความจำเป็นในการดำรงชีวิตของผู้คน เช่น ข้าวสาร น้ำมัน เนื้อสัตว์ พืช ผัก ผลไม้เท่านั้น แต่เป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่น่ารายได้มาสู่ผู้ค้าข้ามแดนอย่างมหาศาล นั่นก็คือสินค้าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ซึ่งเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมและสินค้าในภาวะทันสมัยอันเป็นสินค้านำเข้าจากไทยและเป็นที่ยอมรับของชาวมาเลเซีย

ในชีวิตประจำวันบริเวณพื้นที่พรมแดนมีการข้ามไปมาของผู้คน และสินค้าอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การข้ามแดนของผู้คนมีทั้งที่ไปเยี่ยมญาติ และแลกเปลี่ยนสินค้า สำหรับสินค้าที่นำมาแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้คนที่สองด้านของเขตแดน ส่วนหนึ่งเป็นสินค้าทางการเกษตรที่ผู้คนผลิตขึ้นเอง บางส่วนได้จากการนำมาจากพ่อค้าทางไกล เช่น สินค้าประเภทข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และสินค้าเสื้อผ้าเครื่องประดับ ในการข้ามแดนของผู้คนและสินค้าต้องเผชิญกับกฏไคร้รัฐที่อยู่บริเวณด้านเขตแดนที่คอยกำกับควบคุมดูแลกฎกติกาในการข้ามแดนของผู้คน ผู้ค้าและสินค้า ซึ่งทั้งผู้คน และผู้ขนส่งสินค้าข้ามแดนต่างต้องรองรับกฏระเบียบของรัฐในการข้ามแดน

คอลัมน์พิเศษ “ย่อยวิทยานิพนธ์” ฉบับนี้ จะศึกษาความหมายทางสังคมของพื้นที่ชายแดนป่าดงเบซาร์ไทย-มาเลเซียว่ามีเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการค้าของผู้ค้ามุสลิมข้ามแดนป่าดงในลักษณะใด มีการดำเนินกิจกรรมทางการค้าในการต่อรองกับกฏระเบียบของรัฐ-ชาติ และต่อรองกับหลักการของศาสนาอิสลาม รวมทั้งการบริโภคสินค้าเสื้อผ้าข้ามแดน การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมและการให้

ความหมายในการสวมใส่เสื้อผ้าของชาวมาเลย์ ซึ่งเป็นผลงานของ นางเก็ดดา บุญปราการมหาบัณฑิต สาขาโทศึกษา พ.ศ. 2551

ในพื้นที่ป่าดงเบซาร์กลุ่มผู้ที่อพยพเข้ามาในพื้นที่และสามารถเข้าถึงทรัพยากรของชุมชนได้เป็นกลุ่มแรกเป็นคนจีน แต่กลุ่มคนจีนกลับไม่ได้มีส่วนในการเป็นผู้นำในท้องถิ่น กลุ่มคนจีนส่วนใหญ่มักยังคงดำเนินชีวิตด้วยการค้าเป็นหลัก มีกิจการค้าและโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ จึงเป็นกลุ่มที่มีฐานะมั่นคงมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในพื้นที่ ส่วนกลุ่มคนไทยเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลมากที่สุดสังเกตได้จากการใช้นามสกุลของกลุ่มคนไทยกลุ่มหนึ่งมาตั้งเป็นชื่อถนนในป่าดงเบซาร์ และปัจจุบันคนไทยกลุ่มนี้เป็นผู้มีฐานะเสียงและอำนาจในป่าดงเบซาร์นั่นคือการได้รับเลือกตั้งให้เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองป่าดงเบซาร์ สำหรับกลุ่มมุสลิมถึงแม้จะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด แต่ก็ยังเป็นกลุ่มที่ต้องต่อสู้ให้ได้มาซึ่งสถานภาพทางสังคมและสถานภาพทางเศรษฐกิจ จึงทำให้เห็นว่ากลุ่มมุสลิมบางคนได้เป็นรองนายกเทศมนตรีเทศบาลป่าดงเบซาร์ และส่วนใหญ่ได้เข้ามาทำการค้า

การเสนอมุมมองบริเวณพื้นที่ของการข้ามเส้น

เขตแดนที่เจ้าหน้าที่รัฐนำกฎระเบียบที่เป็นกลไกของรัฐ มากำหนดใช้ในพื้นที่ ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของ ผู้คนที่มียศพลไกรรัฐ ใน พ.ศ. 2531 รัฐบาลมาเลเซีย ร่วมมือกับรัฐบาลไทยมีนโยบายเปิดตลาดการค้า ชาวแดง และย้ายช่องทางเข้าออกไปอยู่ที่แห่งใหม่ที่ไกลจากตัวเมืองออกไป โดยให้เหตุผลว่า เพื่อให้ เกิดความมั่นคง ทำให้ผู้ค้าที่อยู่ในตลาดป่าดงเบขาร์ ไทยได้รับความเดือดร้อน เพราะนักท่องเที่ยวและผู้ซื้อไม่เข้ามาซื้อสินค้าในฝั่งไทย จึงเป็นปัจจัยที่ ทำให้ผู้ค้ามุสลิมได้ต่อรองกับกฎระเบียบในการหา ช่องทางเพื่อค้าขายข้ามแดน ผู้ค้ามุสลิมและผู้ขนส่ง สินค้าข้ามแดนได้อาศัยกลวิธีที่หลากหลาย เช่น “กองทัพนมด” “การเตะเข้าเตะออก” และ “การยัดไส้” มาต่อรองกับเจ้าหน้าที่รัฐที่นำกลไกของรัฐมา ปฏิบัติในพื้นที่ของการข้ามแดนได้โดยมีผล ประโยชน์ร่วมกัน

การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมและการให้ ความหมายสินค้าเสื้อผ้าของผู้สวมใส่ เสื้อผ้าที่ ผลิตในไทยมีรูปแบบทันสมัย ตัวเล็ก รัดรูปไม่เพียง แค่อัดผ่านสไตล์แฟชั่นที่เป็นวัฒนธรรมข้ามถิ่นจาก ไทยมายังผู้บริโภคที่อยู่ในเขตแดนมาเลเซียเท่านั้น แต่การแสดงความหมายผ่านการใส่เสื้อผ้าที่นำเข้า จากไทยยังกลายเป็นกระบวนการต่อรองเชิงอัตลักษณ์ และต่อรองทางศาสนา ในขณะที่เดียวกันสินค้าที่มาจากไทยถูกใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความทันสมัย เมื่อ เทียบกับสังคมมาเลเซียที่สวมใส่เสื้อผ้าในวัฒนธรรม มุสลิมที่เป็นลักษณะเรียบง่าย คือ เสื้อตัวยาว แขนยาว ไม่เน้นส่วนหัวส่วนโค้ง

การสวมใส่เสื้อผ้าที่มาจากไทยถือว่าเป็นสินค้า ที่มาจากต่างประเทศ เนื้อผ้ามีคุณภาพดี รูปแบบ อยู่ในช่วงที่กำลังเป็นที่นิยม เพราะเสื้อผ้าที่ผ่าน กระบวนการผลิตจากผู้ผลิตได้สร้างความหมายว่า เป็นรูปแบบที่ทันสมัยมีสไตล์ ทั้งนี้จากการส่งผ่าน

**แต่เนื่องจาก
ภาวะความทันสมัย
ได้เข้ามาแทรกอยู่ในชีวิตประจำวัน
จึงทำให้เห็นว่าบนเครื่องแต่งกาย
ที่เป็นอัญญาบซึ่งแสดง
ความเป็นตัวตนมุสลิม
กลับมีเครื่องประดับระยิบระยับ
สีสดใสสวยงาม
การตัดเย็บที่มีรูปแบบลวดลาย
สีลาทันสมัยเหล่านี้
ประดับอยู่ในเสื้อผ้าและ
การแต่งกายของมุสลิม
ที่ดูเคร่งครึม ทำให้เห็นถึง
การต่อรองระหว่างความทันสมัย
กับความเป็นมุสลิมที่เคร่งครัด
ตลอดเวลา**

ข้อมูลผ่านสื่อสัญญาณโทรทัศน์ข้ามเขตแดน รัฐ-ชาติ รายการโทรทัศน์ในลักษณะเกมโชว์หรือละครของไทยส่งผ่านการแต่งกายของตัวละครหรือพิธีกร ดารา นักร้องในลักษณะของความทันสมัย ดูดีมีสไตล์มายังบ้านเรือนของประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนของประเทศมาเลเซีย การที่ผู้บริโภคชาวมาเลเซียนิยมบริโภคสินค้าที่นำเข้ามาจากไทยจึงเป็นสิ่งที่บริโภคความทันสมัย เพราะการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศไทยบ่งบอกถึงสินค้าที่มีคุณภาพที่ดีกว่าประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ เช่น พม่า ลาว

ผู้ที่สวมใส่สินค้าเสื้อผ้าที่มาจากไทยของกลุ่มมาเลย์ถูกจำแนกชนชั้นหรือสถานภาพของผู้บริโภค ทำให้ผู้ที่เลือกซื้อหรือผู้สวมใส่สินค้าเสื้อผ้าจากไทยได้แบ่งแยกตนเองออกจากผู้อื่น หรือกลุ่มอื่น ถือเป็น การสร้างพรหมแดนในการบริโภคสินค้า ซึ่งกลายเป็นอัตลักษณ์ทางสังคมของผู้สวมใส่ได้สร้างความหมายให้กับการสวมใส่เสื้อผ้าของตนเองว่าเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมสูงกว่าเพื่อนบ้านกลุ่มเดียวกัน แต่ในขณะเดียวกันอัตลักษณ์มุสลิมที่ปรากฏให้เห็นมิได้หยุดนิ่งตายตัว แต่ลื่นไหลได้ตามสถานการณ์ บางครั้งการแต่งกายเพื่ออำพรางชาติพันธุ์ได้ถูกนำมาใช้ในการ

แสดงตัวตนว่า ข้าคือมุสลิมเพื่อแยกความแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในโอกาสที่เป็นพิธีการ เช่น พิธีแต่งงาน ฮารีรายอ และในพื้นที่สาธารณะที่อยู่นอกบ้าน เช่น ผู้หญิงจะสวมฮิญาบ เลือตัวยาว แขนยาว กระโปรงยาวหรือกางเกงขายาวไปในงานพิธีต่าง ๆ ผู้ค้าที่ค้าขายสินค้าก็เช่นเดียวกันสวมเสื้อผ้าตามแบบมุสลิม แต่เนื่องจากภาวะความทันสมัยได้เข้ามาแทรกอยู่ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เห็นว่าบนเครื่องแต่งกายที่เป็นฮิญาบซึ่งแสดงความเป็นตัวตนมุสลิมกลับมีเครื่องประดับระยิบระยับ สีสดไสสวยงาม การตัดเย็บที่มีรูปแบบลวดลายสีลาทันสมัยเหล่านี้ประดับอยู่ในเสื้อผ้าและการแต่งกายของมุสลิมที่ดูเคร่งขรึม ทำให้เห็นถึงการต่อรองระหว่างความทันสมัยกับความ เป็นมุสลิมที่เคร่งครัดตลอดเวลา ในขณะที่มุสลิมตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยทำงาน กลับข้ามพรมแดนทางชาติพันธุ์กลับไปกลับมาได้อย่างง่ายดายผ่านการแต่งกาย กรณีที่เมื่ออยู่ที่บ้านกลุ่มมุสลิมเหล่านี้จะแต่งกายสวมเสื้อผ้าเรียบง่ายมีการคลุมผม แต่เวลาอยู่นอกบ้านในกลุ่มเพื่อน ๆ หรือในที่ทำงานบางคนกลับแต่งกายตามแบบสังคมส่วนใหญ่ เช่น การสวมเสื้อยืดแขนสั้น นุ่งกระโปรงสั้น นุ่งกางเกงขาสั้น และ

สวมเครื่องแบบของที่ทำงานซึ่งเป็นเสื้อแขนสั้น และกระโปรงยาว ไม่สวมฮิญาบหรือบางคนสวมเครื่องแบบของที่ทำงานและสวมใส่ผ้าคลุมผมด้วย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีคุณค่าเป็นอย่างมาก ในการศึกษาว่าสินค้าสมัยนิยมนอกจากผู้ผลิตจะผลิตเสื้อผ้าเหล่านี้ออกวางตลาดแล้วยังให้คุณค่าทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม สินค้าเสื้อผ้าสมัยใหม่ที่น่าเข้าจากไทยจึงให้คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากในวัฒนธรรมและสังคมมาเลย์ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม วิถีปฏิบัติจึงต้องอาศัยหลักทางศาสนาในการปฏิบัติตน ควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเชื่อ ความคิด ประเพณี พิธีกรรมในชีวิตประจำวัน แม้แต่การแต่งกาย การกินอาหาร การดำเนินธุรกิจการค้าจึงต้องตั้งอยู่ในวิถีแห่งอิสลาม การที่ผู้บริโภคได้รับสื่อข้ามเขตแดนที่มองเห็นผู้สวมใส่เสื้อผ้าของตัวละครไทย หรือพิธีกรในรายการเกมโชว์ ดารา นักร้อง อันเป็นที่ชื่นชอบ และกำลังเป็นที่นิยมของวัยรุ่นไทย การที่มาเลย์ได้สวมใส่เสื้อผ้าที่ส่งผ่านคุณค่าในลักษณะสไตล์สมัยนิยมจึงถือได้ว่าบริโภคความทันสมัยทัดเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคมไทย ซึ่งผู้บริโภคมองว่าเป็นการยกระดับสถานภาพทางสังคมของตนเองให้สูงกว่าคนอื่นที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ■

เอกสารอ้างอิง

เก็ดตวา บุญปรากร. (2551). **ปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของผู้ค้ามุสลิมข้ามแดนปาตังเบซาร์ไทย-มาเลเซีย วิทยานิพนธ์ สาขาไทศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**